

Parallellsesjon 1 kl. 13:00 – 14:00

(det kan forekomme endringer)

1.1 **MTSS Bridging Gaps to Promote Student Success**

Steve Goodman, Michigan's Integrated Behavior and Learning Support Initiative, USA

Multi-Tier System of Supports (MTSS) is a framework to support effective practices across a variety of academic and social/behavioral concerns. It is through this framework that we position our efforts to address key issues facing schools and districts such as; improving achievement, improving school climate, increasing attendance and reducing bullying behavior.

Passer for: Alle

1.2 **Inspeksjonens syv dødssynder – hva skal til for å gi elevene opplevelsen av tilstrekkelig voksenstøtte ute i friminutt?**

Kaja Asmyhr, Nøtterøy kommune

Foredraget baserer seg på en master i utdanningsledelse skrevet om voksenatferd i friminutt og hvilke konsekvenser dette har for elevene. Målet med masteren var å løfte frem elevstemmen for å få konkret kunnskap om hvilke forventninger elevene har til de voksne ute i tilsyn, hvilke voksenadferd som møter disse forventningene, og hvilke konsekvenser dette vil ha for skolens tilsynspraksis. I foredraget presenteres de viktigste funnene i en praksisnær kontekst.

Kaja Asmyhr har mangeårig erfaring som lærer. Jobber nå som inspektør og sosiallærer. Har bred erfaring fra arbeid med elevenes psykososiale miljø, både opp mot enkeltelever, elevgrupper og med skolens helhetlige og systemrettede arbeid. Ser tilsyn i friminutt som en viktig brikke både for å forebygge, avdekke og avhjelpe brudd på opplæringslovens §9a-3.

Passer for: *Alle*

1.3 **Hva må til for å få til god implementering?**

Anette Arnesen Grønlie Utviklingsavdeling barn ved NUBU og Laila Kristoffersen Mikalsen, Bufetat

Implementering handler om den komplekse prosessen det er å etablere og integrere et program eller en modell i vanlig praksis og, ikke minst, sørge for at den opprettholdes over tid. Workshopen vil handle om implementeringsteori og spesifikke faktorer som kan fremme og hemme god implementering, med fokus på hvordan dette kan operasjonaliseres til en skolesetting. Noen sentrale spørsmål er: Hvordan få PALS-modellen til å virke slik vi har tenkt? Hvilke faktorer viser forskning og erfaring at er viktige å jobbe med for å sikre god implementering? Workshopen passer for rektorer og andre i skolens ledelse, PALS-team og PALS-veiledere.

Anette Arnesen Grønlie har en master i psykologi og har jobbet som spesialkonsulent i Utviklingsavdeling barn ved NUBU siden 2010. Her jobber hun med implementering og kvalitetssikring av kommuneprogrammet Tidlig Innsats for barn i Risiko (TIBIR) og Parent Management Training – Oregonmodellen (PMTO), og er nasjonal koordinator for det nasjonale implementeringsteamet for TIBIR og PMTO. I 2014 var hun medforfatter av implementeringsveilederen for TIBIR-kommuner «Implementering av Tidlig innsats for barn i risiko (TIBIR). Fra teori til praksis».

Laila Kristoffersen Mikalsen er førskolelærer og har jobbet som PMTO regionkonsulent i region sør siden 2012. Her jobber hun med implementering og kvalitetssikring av kommuneprogrammet Tidlig Innsats for barn i Risiko (TIBIR) og Parent Management Training - Oregonmodellen (PMTO). Før hun startet i denne stillingen jobbet hun 9 år på en barneskole/SFO og som PMTO-terapeut i BUFETAT, Vestfold barne- og familiesenter i 7 år.

Passer for: Rektorer og andre i skolens ledelse, PALS-teamledere og PALS-veiledere.

1.4 **Forankring, kompetansebygging og ny praksis gjennom arbeid med PALS-modellen – våre 2 første år som PALS-skoler**

Viviann Midtbø, Skavøypoll skole, Annelin Refvik Raudeberg skole og Jens Frode Vågen Skram skole.

Vågsøy kommune ønsket en kommunal satsing på et inkluderende læringsmiljø for alle. Samtlige fem barneskoler i Vågsøy startet derfor med PALS samtidig. Etter to år har alle skolene oppnådd høy implementeringsgrad og utviklingsarbeidet er godt forankret hos både ledelse og ansatte i skolene.

I denne parallellsesjonen vil vi formidle eksempler på hvordan få i gang opplæring og utvikling i den enkelte skole, men også gevinsten ved at alle barneskolene i en kommune jobber med PALS. Vi vil berøre tema fra oppstart, forankring og profesjonsutvikling gjennom arbeid med PALS. Hvordan skape god opplæring og en tilpasning av kjernekomponentene i den enkelte skole? Personalets holdninger er sentralt for kvaliteten i arbeidet med PALS, og vil bli tematisert.

Fra første år har PALS-teamene deltatt i nettverk, fire ganger i året. I tillegg har rektorgruppen hatt felles veiledning med fokus på opplæring og utviklingsprosesser i skolen. Begge disse møtetrektorene har hatt samarbeid, felles læring og utvikling som mål.

De fem barneskolene i Vågsøy kommune er: Bryggja, Skavøypoll, Skram, Raudeberg og Holvik. Til sammen har skolene ca 530 elever med over 100 ansatte. I denne parallellsesjonen vil dere møte tre rektorer. Det er Viviann Midtbø rektor på Skavøypoll, Annelin Refvik rektor på Raudeberg og Jens Frode Vågen rektor på Skram skole.

Passer for: Alle. Nye skoler men også for skoler som trenger repetisjon og revitalisering av PALS-modellens grunnleggende tema

1.5 **Effekten av språkstimulering: Hva kan gjøres for å øke barns ordforråd og språkforståelse?**

Monika Melbye-Lervåg, ISP

Velfungerende språk er viktig ikke bare for skoleferdigheter, men også for å fungere godt i lek og sosial samhandling. Her presenterer vi resultater fra tre undersøkelser: En undersøkelse er en meta-analyse av hva vi vet om effekten av språkstimulering hos barn. Denne kunnskapsoppsommeringen viser at mange undersøkelser har på ulike måter forsøkt å stimulere barns ordforråd og språkforståelse, men resultatene er sprikende. Effektene er store på ord og språkoppgaver som er direkte arbeidet med i språkstimuleringen, men mindre lovende dersom effekten undersøkes på med generelle verktøy som ikke nødvendigvis inneholder de ordene som man har arbeidet med i språkstimuleringen. Den to andre undersøkelsene er randomiserte kontrollerte undersøkelser som ser på effekten av språkstimulering for henholdsvis flerspråklige barn og enspråklige barn som strever med språk. Språkstimuleringen ble gitt 3 ganger i uken og omfattet ulike språkstimuleringaktiviteter i leks form rettet mot vokabular og språkforståelse. Resultatene viste gode effekter også på standardiserte tester, og effektene vedvarte også et halvt år etter tiltaket.

Monika Melby-Lervåg er professor ved Institutt for spesialpedagogikk UiO og Universitet i Tromsø, forsker primært på språk og læring

Passer for: De som er interessert i språk og sosial fungering, og hvordan språk kan stimuleres

1.6 **Barn som strever i matematikk. Hva kan vi gjøre?**

Anita Lopez Pedersen, ISP

Barns tidlige matematikkferdigheter varier, og denne variasjonen kan vi se før barna begynner på skolen. Disse ferdighetene legger sterke føringer for senere utvikling innen matematikk. Uten tilstrekkelig støtte vil elever som strever i faget fortsette å streve.

Presentasjonen vil handle om hva matematikkvansker er, hvordan vi kan identifisere elever som strever og hva vi kan gjøre for å gi disse elevene tidlig støtte.

Anita Lopez Pedersen er utdannet allmennlærer og har master i spesialpedagogikk. Har arbeidet som spesialpedagog i barneskolen og som PP-rådgiver i tilsammen 8 år. Er for tiden stipendiat ved Institutt for Spesialpedagogikk, og holder på med en undersøkelse hvor vi vurderer effekten av et intensivt tiltak for førsteklassinger i matematikk, med formål å styrke elevens tallforståelse og telleferdigheter

Passer for: Lærere, skoleledere og PP-rådgivere.

1.7 **Rektor på en PALS-skole**

Henrik Fridorf, Bondi skole

En praksisfortelling om det å være rektor på en PALS-skole. Hvordan har det vært å ta over rektorrollen på en skole som allerede hadde implementert PALS og hvordan vedlikeholde PALS med en fortsatt tilstrømming av nye lærere. Hvilke ledergrep har vært nyttige og nødvendige i arbeidet med både å utvikle og vedlikeholde PALS. Hvordan har vi organisert oss og hvordan påvirker PALS-kulturen alle andre satsingsområder på skolen. Hvordan har PALS bidratt til se på skolens potensiale for utvikling. Hvordan har PALS påvirket hele ledelsens hverdag og arbeidsmåter og hvordan måles suksessen. Alt sett ut fra rektors perspektiv!

Bondi skole er en stor skole i Asker med ca 430 elever og 60 ansatte på både skole og sfo. Arbeidet med implementering av PALS begynte for ca 7 år siden og har hatt høy fokus siden da. Rektor overtok jobben for 2 år siden og kom fra en skole uten PALS. Rektor, Henrik Fridorf er 46 år gammel og har jobbet både i Drammen og Lier innen han overtok rektorjobben på Bondi skole.

Passer for: Rektorer, mellomledere og leder av PALS-team